

УДК (94/478)

О. І. Муц

**РАДЯНОФІЛЬСЬКА ПЕРІОДИКА ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ
МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ І ТЕНДЕНЦІЇ ВИСВІТЛЕННЯ
КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО РОЗВИТКУ**

Періодична преса завдяки соціальним функціям відіграла і відіграє важливу роль у житті суспільства як засіб масової інформації, агітації та пропаганди. Крім того, дає змогу вивчити події суспільно-політичного та культурного життя суспільства. Міжвоєнні роки стали періодом зародження та формування нових політичних течій, а відтак – і розгалуженої системи періодики.

В українському політичному житті упродовж 1920–1939 рр. визначилося три тенденції: опора на власні сили, визнання переваг Польської держави і радянофільська. Щодо останньої відзначимо, що за відсутності в західноукраїнському суспільстві єдиної монолітної політичної сили, вона посилювала свої позиції. Основними чинниками, що сприяли піднесенню авторитету радянофільства в Західній Україні, були: поразка української національної революції, політика українізації та непу в УСРР, а також протестувальна позиція з боку СРСР щодо рішення Ради Амбасадорів від 14 березня 1923 р., про поділ західноукраїнських земель [1, с.67]. Крім того, вагомий вплив на галицьку громадськість мали гасла механічної соціальної справедливості, пропаговані радянською ідеологією [2, с.34]. Уряд СРСР приділяв велику увагу створенню інформаційного простору з метою контролю усіх процесів життєдіяльності, тому встановлення радянської влади в УСРР ознаменувалося першочерговим налагодженням партійної преси, відтак з поширенням радянофільства на захід України такий процес розпочався й там.

В статті ми поставили завдання простежити тенденції радянофільських часописів, що були поширені в Західній Україні в 20–30-х рр. ХХ ст., щодо висвітлення основних аспектів культурно-освітнього життя краю.

Варто зауважити, що ґрунтовної наукової праці з даної проблематики немає. Окремих аспектів у своїх дослідженнях торкаються Й. Цюха, О. Дашкевич, М. Олексюк [3; 4; 5]. Крім того, уваги заслуговують сучасні дослідження присвячені пресовій політиці СРСР та розвитку радянської періодики в Україні, зокрема О. Орлик, Г. Рудого, М. Парахіної [6; 7; 8]. Чільне місце у дослідженні західноукраїнської преси посідає Науково-дослідний центр періодики Львівської національної бібліотеки імені В. Стефаника [9]. Наше дослідження базується на аналізі першоджерел, а саме періодичних видань відповідного періоду.

Розвиток радянофільської періодики в західноукраїнському краї супроводжувався труднощами. Пресова політика польського уряду щодо україномовних періодичних видань носила жорсткий характер. Ретельній цензурній перевірці підлягали усі газети і журнали, а особливо це стосувалося часописів комуністичного напрямку. Цензура мала на меті не тільки вилучити "шкідливі" матеріали, але й виключити можливість існування такої преси. Перші видання зіткнулися з опором газет всіх політичних партій. Крім того, їх відмовляли друкувати, чинили перешкоди в розповсюдженні. Виходячи з таких обставин, частина радянських часописів Західної України міжвоєнного часу видавалися нелегально. Зазвичай, такі часописи друкувалися закордоном, а поширювалися в Західній Україні [4, с.97].

Яскравим прикладом нелегальної періодики Комуністичної партії Східної Галичини (далі КПСГ) була газета "Наша правда", що видавалася у Відні. Перший номер вийшов 9 квітня 1921 р. Видання розповсюджувалося в Австрії, Чехословаччині, Німеччині, Франції, але основний тираж все ж таки скеровувався у Західну Україну. З 1923 р. газета "Наша правда" стала журналом, а Комуністична партія Східної Галичини – Комуністичною партією Західної України (далі КПЗУ). У вихідних даних місцем видання журналу зазначався Львів, хоч перший номер і всі номери за 1924 р. друкувалися у Берліні.

Журнал став основним рупором КПЗУ, порушуючи суспільно-політичні теми крізь призму партійної позиції. На сторінках "Нашої правди" систематично друкувалися матеріали про життя в СРСР, ефективність соціалістичного будівництва та засудження міжнародного імперіалізму. В значно меншій мірі висвітлювалося культурно-освітнє становище населення західноукраїнських земель.

Варто зауважити, що в цьому аспекті позиція часопису була опозиційною до дій польського уряду. І основним тезисом висвітлення цих проблем була критика польського уряду і підкреслення його антиукраїнської позиції. Так, наприклад, на сторінках "Нашої правди" в рубриці "Хроніки" висвітлювалося ставлення до українців С. Грабського, зокрема зазначалося, що України "не було, немає і ніколи не буде" [10, с.78]. Зауважимо, що така позиція про-радянських видань обґрунтовувалася бажанням керівництва СРСР експортувати соціальну революцію в Польщу, а для цього слід було активізувати населення Західної України і підготувати його до сприйняття радянської ідеології. Щодо цього можемо погодитися з аналогічним висновком І. Васюти [11, с.168].

Особливо гостро часопис виступав проти освітньої політики польського уряду, адже все робилося для того, щоб позбавити українську молодь можливостей здобути освіту, а відтак – зменшити рівень освіченості української нації [12, с.84; 13, с.68]. Проблема українського шкільництва була головною культурно-освітньою тематикою часопису.

Українська громадськість галицького краю дуже болісно реагувала на утиски їх прав на освіту, а тому в КПЗУ сподівалися на підтримку.

Менше поширеним нелегальним комуністичним пресовим органом був журнал "Наш стяг", що розпочав виходити у 1921 р. у Відні. Основна увага цього часопису була зосереджена на боротьбі з ідеологією націоналізму та поширенням "пролетарської" літератури і мистецтва.

Таким чином, нелегальна преса радянофільського напрямку виходила за кордоном і в більшості своїй була суспільно-політичного характеру, разом з тим окремими аспектами торкалася культурницької тематики.

В умовах жорсткої цензурної політики польського уряду, значна частина видань радянофільського спрямування позиціонувалися як "незалежні газети трудового народу". Перший приклад легальної прогресивної та довготривалої преси в Західній Україні була "Воля народу". Газета почала виходити у 1921 р. і виступала щирим прихильником радянського ладу, хоч і від початку заснування була москвофільського спрямування. У вступній статті зазначалося, що газета повинна бути не лише агітатором, але й організатором мас [14, с.1]. Низка статей і повідомлень присвячувалися проблемі освіти українців краю, зокрема критикувалися закони польського уряду, що запроваджували двомовність шкіл і в результаті перетворення українських шкіл на чисто польські [15, с.2]. На сторінках газети лунали заклики підніматися на боротьбу за свої школи, зокрема йшлося про те, що завданням соціалізму є боротьба зі всяким поневоленням в кожній ділянці суспільного життя, і тому не можна бути байдужим до боротьби за українську школу [16, с.2]. Відзначимо, що в такому ж напрямку велася інформаційно-пропагандистська робота щодо товариств "Просвіта" і "Рідна школа". Так, наприклад, зазначалося, що діяльність "Просвіти" відірвана від села і їй потрібен робітничий дух [17, с.2].

В колі культурницьких проблем на сторінках часопису висвітлювалася діяльність Товариства ім. М. Качковського, подій Талергофу. Крім того, піднімалися дискусії з приводу впливу релігії і церкви на суспільний розвиток, зокрема критикувалася діяльність священників [18, с.4]. Крім того, кожен номер газети містив рубрику "Кропило", де друкувалися різні замітки, листи про діяльність церкви та священників [19, с.2].

Культурно-освітня проблематика, що піднімалася на сторінках газети "Воля народу" мала на меті не стільки захистити і відновити українську культуру на Західній Україні, а розвивати її в дусі радянської ідеології.

Органом робітничої думки в Західній Україні був часопис "Наша земля". "Наша земля" – це єдиний орган робітничої думки, це боротьба з капіталізмом. "Наша земля" мобілізує працюючі маси міста і села Західної України до спільного фронту працюючим цілої Польщі, саме так зазначалося на сторінках газети [20, с.3]. Провідними темами газети

було висвітлення успіхів соціалістичного будівництва. Основними завданнями часопису було сприяти об'єднанню селян і робітників Галичини та ознайомлення читачів із суспільно-політичними умовами життя СРСР та захищати його перед нападом імперіалізму [9, с.47]. Поряд з суспільно-політичними темами на сторінках видання піднімалися питання культурного життя краю.

Тенденція висвітлення культурно-освітньої проблематики відповідала партійній ідеології і зводилася до критики та засудження. Так, наприклад, "Просвіту" звинувачували за нібито боротьбу з робітничо-селянським впливом у товаристві, хоч знаємо, що більшість членів були саме селянами. Зазначалося, що через значну кількість селян і робітників деякі читальні ліквідували. Таку позицію можемо характеризувати як суб'єктивну, оскільки читальні зменшувалися через фінансові та політичні аспекти.

На сторінках газети про українську культуру висловлювався академік М. Скрипник. В дусі соціалістичного будівництва він зазначав, що українська культура – це не лише пісні, музика, поезія, театр, література і танець, а це культура фабрик і заводів, це культура мільйонних мас пролетарів, культура соціалістичної реконструкції всієї України [21, с.4]. Варто відзначити, що особлива увага приділялася проблемам української освіти в краї, зокрема, в публікаціях "Ліквідація українського шкільництва" і "Про шкільні справи" висловлювалася гостра критика польського уряду за дискримінацію національних прав українців [22, с.7; 23, с.4].

На захист народних мас від 2 січня 1930 р. стала газета для "селян та інтелігенції" "Сила". Редактором видання був пролетарський письменник Р. Сказанський. Як зазначалося у вступній статті "Наша газета", українські маси на західноукраїнських землях відчували здавна потребу в газеті, що щиро служила б їх соціальним і національним інтересам поширювати світогляд українських працюючих мас і гарантувала їхню волю в нинішніх часах [24, с.1].

На сторінках видання одним із основних лих сільського населення розглядалася неписьменність, подоланням якої мали в першу чергу займатися читальні [25, с.2]. Оцінка "Просвіти" чітко зрозуміла стає з кількох заміток, зокрема "УНДО проти освіти селян" [26, с.3]. Варто зауважити, що одним із недоліків діяльності читалень товариства, на думку видавців "Сили", була відсутність інших газет, крім "Неділі" і "Правди" [27, с.6]. Часопис повідомляв також, що "Просвіта" веде польську пропаганду і господарюють у ній ундівці [28, с.7]. Критики зазнавали гуртки аматорського театру в товаристві "Просвіта", оскільки зі сторони радянської влади було знайдено йому альтернативу – "Робітничий театр" [29, с.2]. Поряд з "Просвітою" неабиякі надії радянська влада покладала на товариство "Рідна школа", тому одним із завдань для радянофільських ідеологів було визволення товариства з рук УНДО [30, с.7]. В газеті була відкрита рубрика "Радянська Україна", в

якій висвітлювалися досягнення культури у східних регіонах, зокрема про ліквідацію неписьменності, культурно-просвітницьку діяльність серед робітників, спорудження пам'ятників українським письменникам, шкільну освіту для всіх, освіченість політиків, радіофікування та кінофікування села [31, с.6].

Органом української соціалістичної думки була газета "Робітник", що виходила двічі на місяць. Мета видання – шляхом класової боротьби та організації визволити пролетарські маси, з економічної, політичної та культурної неволі капіталу. Особлива увага на сторінках видання приділялася освітнім та виховним питанням. Пропагувалася освіта та виховання українською мовою [32, с.1]. На сторінках часопису піднімалася проблема українського шкільництва, зокрема, наводилися факти полонізації урядом українських шкіл у Перемишлі, Підгайцях Скалаті [33, с.1]. Асиміляційна політика польського уряду засуджувалася "Робітником", зокрема видання щоразу підкреслювало те, що Східна Галичина – український край, і більшість населення – українці, тому на потреби національних меншин польський уряд повинен виділяти більше коштів [34, с.4].

В умовах політично-партійного диференціювання на про-радянську позицію перейшла частина існуючих політичних течій. Однією з перших партій, що заявили про свою про-радянську позицію, була УСДП, що розірвала зв'язок з національним табором. "Виразником прагнень і настроїв українського робітництва..." стала газета "Земля і воля". Гаслом видання було "Пролетарії всіх країн, єднайтесь".

"Земля і воля" широко висвітлювала інтереси населення на західноукраїнських землях, критикувала діяльність націоналістів та угодовську політику у відношенні до західноєвропейських держав. Значну частину тематичного спектру часопису займало висвітлення культурно-освітнього становища західноукраїнського краю. На сторінках часопису критикувалася політика польського уряду щодо української культури, що диктувалася лінією партії. Завуальовано, захищаючи національну культуру українців, насправді видання скеровувало свій потенціал на поширення "руської культури" на заході України. Такі тенденції яскраво прослідковуються у статтях, присвячених діяльності товариства "Просвіта", а також систематичні замітки про відзначення Днів руської культури. Як альтернатива, "Просвіті" протиставлялося Товариство імені М. Качковського. Діяльність товариства "Просвіта" на сторінках газети оцінювалася негативно. Так, наприклад, в одній із статей наголошувалося, що у селі, де існують читальні "Просвіти", серед молоді спостерігається цілковите здичіння – бійки були загальним явищем в нашій селянській життю. Ніж і револьвер – то головні показники тої культури [35, с.2]. На сторінках радянофільської періодики порушувалися проблеми виховання молоді, що повинно було чітко відповідати і певною мірою реалізовувати ідеологію партії. Основний засіб виховання вбачався у залученні молоді до громадських організацій.

В цьому напрямку першочергова роль відводилася Товариству імені М. Качковського.³ Метою активізації громадської позиції засновувалися гуртки. Зокрема, гімнастично-пожежне товариство "Запорожець", а також відновлене довоєнне товариство "Руский сокол". У цьому контексті редакція газети притримувалася думки, що співпраця товариств відіграла велику роль в національному житті [36, с.1]. Крім того, вихованню молодих людей в партійному дусі сприяли приклади героїзму з радянської історії, зокрема Талергоф [37, с.5]. Відзначимо, що Талергоф на сторінках "Землі і волі" виступав як символ героїзму Галицької землі.

Газета "Земля і воля" пропагувала ідеї російського національного духу. З метою піднесення національної свідомості "руського" народу висвітлювалися події святкувань річниць Жовтневої революції [38, с.1].

Таким чином, на сторінках про-радянської "Землі і волі" висвітлення культурного розвитку західноукраїнського краю було одностороннім і неповноцінним. Культурно-освітні події, що відбувалися в Західній Україні, частіше знаходили критику і негативні відгуки партії на сторінках часопису. Позитивно оцінювалися лише ті явища, що відповідали лінії партії і пропагували "руську культуру". Значною мірою об'єктивними можемо вважати лише ті публікації, що стосувалися проблем українського шкільництва краю, але тенденція їх висвітлення на сторінках радянськочасових видань мала на меті не зберегти українське шкільництво, а викликати спротив населення польській владі. Основний тематичний мотив газети – протиставлення української культури російській, сприяло популяризації радянськочасових постулатів в галицькому суспільстві.

Органом Української соціал-демократичної партії був також часопис під назвою "Соціалістична думка", що виходив двічі на місяць у Львові, відповідальним редактором був Микола Ганкевич. У статті "Наш шлях" зазначалося, що видання стоятиме на платформі самовизначення української нації у справах своєї державності і своїх внутрішніх порядків [9, с.232].

Позиція партії скеровувалася на боротьбу з більшовизмом та досягнення соціальної справедливості. Культурно-освітні проблеми порушувалися вкрай рідко. Інколи на сторінках "Соціалістичної думки" закликали для дописів про товариство "Просвіта", вбачаючи у ньому можливого союзника у боротьбі за соціальну справедливість [39, с.5–7].

Наступним кроком в напрямку розвитку про-радянських сил в Західній Україні стало утворення у 1926 р. партії Українське селянсько-робітничє об'єднання ("Сель-роб") [3, с.167]. Ця політична структура була утворена у 1926 р. внаслідок об'єднання Селянського союзу та "Народної волі" і ставила за мету згуртувати всіх трудящих на боротьбу за робітничо-селянську владу, тобто за основні принципи соціалістичного розвитку суспільства.

Органом Українського селянсько-робітничого об'єднання Лівиці був часопис під назвою "Сель-роб", що являв собою одне з провідних

комуністичних періодичних видань. Пропагандистська діяльність "Сель-робу" скеровувалася на поширення впливу на усі важливі сфери культурно-освітнього життя краю, зокрема шкільництво, "Просвіту" та ін. Це завдання виконували й профільюючі часописи. Серед основних культурно-освітніх тем особлива увага приділялася проблемам українського шкільництва. Так, наприклад, в статті "Національна справа" йшлося про те, що центральним завданням національної політики Польщі було полонізувати українське шкільництво [40, с.1]. Влада прагнула українське приватне шкільництво "затруїти духом клерикалізму", чим підтверджується поширення на Заході України угодовської політики [41, с.5]. Позиція партії щодо товариств "Просвіта" та "Рідна школа" висвітлюється на сторінках газети. У статті "Практичні завдання Сель-робу" зазначалося, що члени Сель-робу повинні працювати в читальнях "Просвіти" з метою поширення соціалістичних ідей, оскільки там панували "націоналістична та клерикальна дурійка" [42, с.1]. Найчастіше критикувалося керівництво товариства. На думку редакції газети, воно відстоювало політику примирення з Польщею і було клерикально-ундівське, що в свою чергу знижувало ефективність освітньої діяльності "Просвіти" [43, с.1; 47, с.2].

"Рідну школу" часопис розглядав як установу, що мала боротися проти денационалізації та полонізації українського шкільництва, але в умовах того часу товариство не справлялося з цим завданням, а навпаки перетворювалося в знаряддя політики УНДО – резюмувала газета "Сель-роб" [44, с.7].

Отже, газета "Сель-роб" не відходила від позиції радянської ідеології в культурно-освітніх питаннях і в цьому аспекті дотримувалася позиції поширення робітничо-селянського впливу на усі сфери суспільного життя краю.

Органом Українського Селянсько-Робітничого Соціалістичного Об'єднання також був тижневик "Наше слово", що повністю присвячувався пропаганді соціалізму більшовицького життя. Мета, що ставилася перед виданням, визначалася як визволення працюючих мас із кігтів національної і соціальної неволі [45, с.1].

На сторінках газети особлива увага приділялася культурницькій тематиці, зокрема освітнім питанням. "Наше слово" декларувало, що народна освіта повинна бути власністю працюючих мас, а виховання молоді – соціально колективним [46, с.2]. Головне завдання, що потребувало негайного вирішення, було від полонізувати школу [47, с.2].

"Наше слово" висвітлювала діяльність товариств "Просвіта" та "Рідна школа". Вагомість їх для розвитку суспільства підтверджували листи, що надходили на адресу редакції [48, арк. 28–32]. Ці організації звинувачувалися у зраді, так як і політичні партії національно-демократичного спрямування, попри те радянська політична система намагалася схилити їх до поширення ідеології партії. Керівництво "Рідної школи" засуджувалося у тому, що дозволяло полонізувати

українські школи, виступало проти української радянської держави і зазначалося, що "Просвіта" і "Рідна школа" повинні бути основним тереном боротьби за українську школу [49, арк. 36–40; 50, с.3].

Таким чином, газета "Наше слово" в першу чергу виконувала завдання пропагандиста радянської ідеології. Культурно-освітня проблематика, що піднімалася на сторінках часопису, була скерована на поширення в Західній Україні радянських зразків розвитку освіти і дискредитацію національного виховання в товариствах "Просвіта" і "Рідна школа".

Влітку 1931 р була заснована національно-визвольна партія Українське селянське об'єднання (УСО), яка мала служити засобом залучення селян від УНДО і УСРП. Пресовим органом організації була газета "Народна трибуна", перший номер якої датований 4 жовтня 1931 р.; відповідальний редактор Євген Рудий. Газета повинна була служити "загальнонаціональним органом" і, як часопис соціалістичного напрямку, захищати інтереси українського селянства. На сторінках "Народної трибуни" висвітлювалися культурно-освітні проблеми, що існували в західноукраїнському краї. Особливо гостро піднімалося питання українського шкільництва, діяльності товариства "Просвіта". Варто відзначити, щодо останньої була започаткована рубрика "За селянську "Просвіту", в якій йшлося про те, що робота в товаристві ведеться шкідливо і безконтрольно [51, с.3; 55, с.3].

Під вплив радянофільських настроїв підпали окремі центристські партії, відтак комуністам вдалося проникнути у легальний сектор українського громадсько-політичного життя. Яскравим прикладом зміни політичної орієнтації стала газета "Рада". З початком свого виходу 1925 р. часопис декларувався як політичний орган незалежної думки, та разом з тим проявлялася явна прихильність до УНДО. Однак у 1927 р. газета змінила свої політичні пріоритети і почала відображати інтереси Української партії праці, різко критикуючи УНДО за угодівську позицію. На сторінках "Ради" почали висвітлюватися успіхи українізації в УСРР та культурного розвитку загалом, друкувалися дописи з радянської України.

Таким чином, усі номери газети, починаючи з 1927 р., вважаємо радянофільськими. У цей же час піднімалися питання розвитку українського шкільництва західноукраїнського краю і пропагувалися радянський устрій суспільного життя, його цінності та ідеали. Так, наприклад, низка публікацій присвячувалася захисту українських шкіл [52, с.3]. У одній з відозв йшлося про те, що українці краю повинні відновити колишні школи і засновувати нові [53, с.1]. На сторінках часопису обговорювалася проблема реформи шкільництва 1932 р. – з цього приводу з гострою критикою виступав Іван Герасамович. "Рада" крізь призму своїх політичних переконань широко висвітлювала досягнення культурного розвитку в радянській Україні – у театральній сфері, освіті і літературі [54, с.2; 55, с.2].

Таким чином, у 20-х роках ХХ ст. в західній Україні набирають популярності радянські настрої, відбувся перерозподіл впливу між націонал-демократами, радикалами та лівими силами. Здобуті позиції радянофільські сили намагалися будь-яким чином втримати. Варто зауважити, що в радянській ідеології особлива увага зверталася на культурно-освітній розвиток та виховання громадян; з цією метою налагоджена система видання часописів культурницького спрямування. До такого тематичного типу періодики належали журнали "Нова культура", "Культура", "Вікна" та інші. Спільною рисою для таких часописів була пропагування пролетарського мистецтва і літератури. Так, наприклад, "Нова культура" піднімала питання українського шкільництва. Вказувалося, що боротьба за школу повинна включати такі основні моменти: безоплатне навчання, зміна системи навчання, припинення національного і політичного переслідування, співробітництво і контроль батьків над школою, організація самоврядування учнів, виключення науки релігії, фізичний розвиток молоді [56, с.44–49].

На сторінках легального пресового органу КПЗУ журналу "Культура", критикувалася діяльність товариства "Просвіта". Так, наприклад, зазначалося, що в товаристві велося виключно націоналістичне виховання, критикувалася відсутність підготовки кадрів, а також зауважувалося, що слід привертати увагу до соціального виховання, а не лише національного [57, с.10–12].

Виразником комуністичної ідеології в західноукраїнському краї був часопис "Вікна". Основним завданням "Вікон" було популяризувати радянську (пролетарську) культуру, виховувати літературний молодняк з-поміж робітників і селян, даючи письменникам початківцям поради і оцінки. Крім того, малося на меті підвищення культурного рівня робітників [58, с.45].

Для молоді була призначений журнал "Сяйво". Часопис особливо гостро виступав проти таких культурно-освітніх організацій як "Просвіта", "Сокіл", "Пласт", "Луг", "Рідна школа"; щодо останньої вважалося, що воно забезпечує буржуазно-попівські інтереси і не допускає трудящі маси до правдивої освіти і науки, і виховує молодь в буржуазному дусі. У школах товариства впоюється в молоді душі ненависть до Радянської України [59, с.9].

Таким чином, з метою поширення та забезпечення прийнятності радянофільських тенденцій розпочався так званий експорт пролетарського мистецтва та літератури з УРСР в Західну Україну, що відбувався за допомогою періодичних видань, зокрема журналів культурницького спрямування.

Культурно-освітніх проблематика західноукраїнського краю на сторінках радянофільських часописів займала значну частину тематичного спектру. Відтак можемо говорити, що одним із завдань радянської партійної верхівки було поширення свого впливу на провідні

культурно-освітні установи. З цією метою інформація подавалася в такому аспекті, щоб підняти населення на спротив польській владі та дискредитувати провідну політичну силу західноукраїнського краю – Українське національно-демократичне об'єднання. Практично кожен часопис торкався проблеми українського шкільництва. Тенденція висвітлення цього питання полягала у популяризації соціалістичних ідей.

На меті було не захистити право українців навчатися українською мовою, а протиставити розвиток освіти на Радянській Україні, і таким чином забезпечити собі прихильність громадськості краю. Адже національне виховання, що велося в "Просвіті", "Рідній школі", радянофільська періодика критикує за однокісність. Отже, у висвітленні культурно-освітнього життя західноукраїнського краю радянофільські часописи дотримувалися радянської ідеології і намагалися виконувати основні пропагандистські завдання.

Література

1. **Дробот І.** Протистояння польській владі у Східній Галичині в 1920–1930-ті рр. / Іван Дробот. // Пам'ять століть. – 2001. – №6. – С.66–75.
2. **Лось С.** Міжнародне положення Польщі та Галицькі Українці/ Степан Лось. – Львів: друк. Вид. спілка "Діло", 1932. – 72 с.
3. **Цьох Й. Т.** Комуністична преса Західної України (Роль друкованої пропаганди в ідеологічній діяльності КПЗУ) 1919–1939 рр. / Йосип Цьох. – Львів: Видавництво Львівського університету, 1986. – 269 с.
4. **Дашкевич Я.** З видавничої діяльності Комуністичної партії Західної України (видавництво Академії наук Української РСР Київ) / Ярослав Дашкевич // З історії Української РСР. – 1962. – № 6–7. – С.95–125.
5. **Олексюк М.** Прогресивна преса Західної України в боротьбі на захист СРСР (20–30-ті роки) / М. Олексюк. – Київ: Наукова думка, 1973. – 227 с.
6. **Орлик О.** Журнальні видання 20–30-х рр. ХХ ст. як джерело дослідження видавничої справи в Україні / О. Орлик // Вісник книжкової палати. – 2009. – № 6. – С.37–40.
7. **Рудий Г.** Періодика України 1917–1940 рр. як історичне джерело / Г. Рудий // Бібліотечний вісник. – 2008. – №1. – С.29–31.
8. **Парахіна М.** Роль преси в процесі українізації в 20–30-х рр. ХХ ст. / М. Парахіна // Наукові праці національної бібліотеки ім. В. Вернадського. – 2004. – Вип. 13. – С.377–393.
9. **Українські часописи Львова 1848–1939 рр.: історико-бібліографічне дослідження.** – Львів: Світ, 2003– . – Т.3., Кн.1. 1920–1928 рр. – 2003. – 912 с.
10. **Гرابський** розповідає "правду" про національну політику окупанта // Наша правда. – 1932. – Ч.3. – С.77–80.
11. **Васюта І.** Політична історія Західної України: 1918 – 1939 рр. / І. Васюта. – Львів: Каменярь, 2006. – 335 с.
12. **Становище** українського шкільництва // Наша правда. – 1923. – Ч.1. – С.83–85.
13. **Літній С.** Університетська справа // Наша правда. – 1924. – Ч.7–8. – С.66–75.
14. **Наша** газета // Воля народа. – 7 лютого 1921. – С.1.
15. **Школа** // Воля народа. – 9 лютого 1921. – С.2.
16. **За** рідну школу // Воля народа. – 5 вересня 1926. – С.2.
17. **Просвіта** без

освіти // Воля народу. – 6 березня 1927. – С.3. 18. **Попови** як катови // Воля народу. – 4 квітня 1926. – С.4. 19. **Церква і політика** // Воля народу. – 16 лютого 1921. – С.2. 20. **М. Скрипник** Про українську культуру // Наша земля. – 8 квітня 1932. – С.3. 21. **М. Скрипник** Про українську культуру // Наша земля. – 8 квітня 1932. – С.4. 22. **Ліквідація українського шкільництва** // Наша земля. – 10 травня 1930. – С.7. 23. **Про шкільні справи** // Наша земля. – 8 квітня 1932. – С.4. 24. **Наша газета** // Сила. – 2 січня 1930. – С.1. 25. **До боротьби з неписьменністю** // Сила. – 16 січня 1930. – С.2. 26. **УНДО** про освіти селян // Сила. – 27 лютого 1930. – С.3. 27. **УНДО** зробило з "Просвіти" кормушку // Сила. – 7 вересня 1930. – С.6. 28. **Ундівська** подаренка в луцькій "Просвіті" // Сила. – 13 липня 1930. – С.7. 29. **Масовий театр** // Сила. – 8 травня 1930. – С.2. 30. **Для чого існує "Рідна школа"** // Сила. – 6 липня 1930. – С.7. 31. **Піднесення культурного рівня українських мас** // Сила. – 19 червня 1930. – С.6. 32. **По році** // Робітник. – 1 лютого 1925. – С.1. 33. **Нищення українських шкіл в Галичині** // Робітник. – 1 лютого 1925. – С.1. 34. **Бюджет Польщі на 1925 рік** // Робітник. – 1 лютого 1925. – С.4. 35. **Селянська** молодіж і поступ культури // Земля і воля. – 5 серпня 1934. – С.2. 36. **Організація і виховання нашої молоді** // Земля і воля. – 2 липня 1933. – С.1. 37. **Талергофські** торжества в Радехівщині // Земля і воля. – 29 липня 1934. – С.5. 38. **Великий талергофський день** во Львові // Земля і воля. – 10 червня 1934. – С.1. 39. **Про штуку на линві** / Соціалістична думка – Ч.3 – 1 серпня 1921. – С.5–7. 40. **Національна справа** // Сель-роб. – 16 жовтня 1927. – С.1. 41. **Кріза** в Управі "Рідної школи" // Сель-роб. – 18 вересня 1927. – С.5. 42. **Практичні завдання** Сель-робу // Сель-роб. – 30 жовтня 1927. – С.1. 43. **Перед загальними зборами "Просвіти"** // Сель-роб. – 4 грудня 1927. – С.1. 44. **По зборах "Просвіти"** // Сель-роб. – 8 січня 1927. – С.2. 45. **Загальні збори "Рідної школи"** // Сель-роб. – 6 листопада 1927. – С.7. 46. **Наші завдання** // Наше слово. – 24 травня 1927. – С.1. 47. **Соціально** колективне виховання // Наше слово. – 24 липня 1927. – С.2. 48. **Борітеся** за українську школу // Наше слово. – 18 грудня 1927. – С.2. 49. **Центральний** державний історичний архів України у Львові (далі – ЦДІАУ у Львові), ф.403, оп.1, спр.11. 50. **К. І.** Про значення і завдання селянсько-робітничої освіти // Наше слово. – 16 жовтня 1927. – С.3. 51. **За** селянську "Просвіту" // Народна трибуна. – 28 лютого 1932. – С.3. 52. **Селянство і "Просвіта"** // Народна трибуна. – 14 лютого 1932. – С.2. 53. **Польські** соціалісти про ліквідацію нашого шкільництва // Рада. – 13 вересня 1925. – С.3. 54. **За** українську школу // Рада. – 31 жовтня 1932. – С.1. 55. **Дорошкевич О.** Проблеми української культури на Радянській Україні / О. Дорошкевич // Рада. – 27 грудня 1925. – С.2. 56. **Емпле** Пролетаризація культури // Нова культура. – 1923. – Ч.143. – Червень–липень. – С.44–49. 57. **Самоосвіта** (Замітки до дискусії в справі культурно-освітньої праці в читальнях "Просвіти") // Культура. – 1927. – Ч.3–4. – Березень–квітень. – С.10–12. 58. **Вікна.** – 1932. – Ч.5. – Травень. – С.45. 59. **Рідношкільне** свято

молоді // Сяйво. – 15 квітня 1931. – С.9.

Муц О. И Советофильская периодика Западной Украины межвоенного периода и тенденции освещения культурно-образовательного развития

В статье проанализированы основные советофильские журналы, которые были распространены в Западной Украине в межвоенный период и предпринята попытка отследить тенденцию освещения ими культурно-образовательного развития в крае.

Ключевые слова: советофильская периодика, Западная Украина, культурно-образовательное развитие.

Муц О. І. Радянофільська періодика Західної України міжвоєнного періоду і тенденції висвітлення культурно-освітнього розвитку.

В статті проаналізовано основні радянофільські часописи, що були поширені в Західній Україні у міжвоєнний період і зроблено спробу відстежити тенденцію висвітлення ними культурно-освітнього розвитку на теренах краю.

Ключові слова: радянофільська періодика, Західна Україна, культурно-освітній розвиток.

Muts O. I. Pro-Soviet Periodicals of Western Ukraine of the interwar period and tendencies in showing of cultural and educational development

The article analyzes the main pro-Soviet newspapers that were distributed in Western Ukraine in the interwar period and attempt to track the trend of their coverage of cultural and educational development in the territory of this province.

Key words: pro-Soviet periodicals, Western Ukraine, cultural development.